

Asia: HE 100/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilainsäädännön muuttamisesta tavalla, joka useiden tutkimusten ja asiantuntijoiden mukaan lisää alkoholista aiheutuvia haittoja. Jo hallituksen esityksestä käy ilmi, että uudistuksen kansanterveydelliset ja – taloudelliset kokonaisvaikutukset olisivat kielteisiä. Tällä hetkellä nelosolutta ja sitä vahvempia juomia saa Suomessa 350 Alkon liikkeestä. Lakiesityksen toteutuessa esitetyn mukaisesti alkoholin saatavuus tulisi lisääntymään ja kokonaiskulutus kasvaisi, sillä vahvoja oluita ja muita vahvempia juomia saisi silloin yli 5 300 kaupasta, kioskista ja huoltoasemalta. THL:n arvion mukaan noin puolet kuluttajista siirtyisi käyttämään vahvoja oluita ja muita vahvempia juomia mietojen sijasta. Kokonaisuutena kulutus tulisi kasvamaan noin 6 %, kun huomioidaan lisääntynyt myynti päivittäistavarakaupoissa (arvio 5 %) ja kulutettavien juomien keskivahvuuden nousu 0,5 %.

Suomen Terveydenhoitajaliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi alkoholilakiasiassa.

Hallituksen esityksessä alkoholilain kokonaisuudistukseksi todetaan uudistusten keskeisenä periaatteena olevan alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Hallitus kuitenkin esittää lainsäädännön muuttamista tavalla, joka useiden tutkimusten ja asiantuntijoiden mukaan lisää alkoholista aiheutuvia haittoja. Jo hallituksen esityksestä käy ilmi, että uudistuksen kansanterveydelliset ja – taloudelliset kokonaisvaikutukset olisivat kielteisiä. Tällä hetkellä nelosolutta ja sitä vahvempia juomia saa Suomessa 350 Alkon liikkeestä. Lakiesityksen toteutuessa esitetyn mukaisesti alkoholin saatavuus tulisi lisääntymään ja kokonaiskulutus kasvaisi, sillä vahvoja oluita ja muita vahvempia juomia saisi silloin yli 5 300 kaupasta, kioskista ja huoltoasemalta. THL:n arvion mukaan noin puolet kuluttajista siirtyisi käyttämään vahvoja oluita ja muita vahvempia juomia mietojen sijasta. Kokonaisuutena kulutus tulisi kasvamaan noin 6 %, kun huomioidaan lisääntynyt myynti päivittäistavarakaupoissa (arvio 5 %) ja kulutettavien juomien keskivahvuuden nousu 0,5 %.

Suomen Terveydenhoitajaliiton mielestä lakiesitys on ristiriidassa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimien sekä hallituksen kärkihankkeen ”Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta” kanssa, joilla tavoitellaan mittavia kustannussäästöjä ja pyritään kaventamaan väestöryhmien välisiä hyvinvointi ja terveyseroja, ylläpitämään työ- ja toimintakykyä sekä ehkäisemään sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin ja perheiden hyvinvointiin

Suurimman taakan läheisten juomisesta kantaa aina lapsi. **Terveydenhoitajaliiton näkemyksen mukaan** alkoholipolitiikassa keskeistä on suojella lapsia ja nuoria niin suorilta kuin välillisiltäkin alkoholihaitoilta. Lasten kokemien alkoholihaittojen lisääntyessä on välillisenä seurauksena usein myös lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen ja kustannusten lisääntyminen. On myöskin huomioitava raskauden aikaisesta alkoholinkäytöstä sikiölle mahdollisesti aiheutuvat vauriot (oppimisvaikeudet, kehitysvammaisuus), jotka vaikuttavat lapsen koko elämän ajan. Lasten suojelemiseksi tulee lapsen näkökulma olla lain valmistelussakin erityisen korostainen ja lakiuudistuksessa tulee huomioida myös lapsivaikutusten arviointi.

Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan entistä vahvempien alkoholijuomien saatavuuden helpottuminen lisää alkoholinkäytön siirtymistä koteihin ja samanaikaisesti lisääntyvät myös läheisille aiheutetut päihdehaitat. Aikuisen mielestä varsin kohtuullinen alkoholinkäyttö saattaa lapsesta tuntua epämiellyttävältä jopa pelottavalta. Lapsi oppii aikuisilta ja jokainen lapsen seurassa alkoholia käyttävä aikuinen – äiti, isä tai vieras – antaa omalla käyttäytymisellään aina mallin lapselle. Alkoholiongelmaisen käytös ja juomisen aiheuttamat ristiriidat perheessä ovat lapsen näkökulmasta usein juomistakin merkittävämpiä ongelmia. Vanhempien runsas alkoholinkäyttö vaikuttaa vanhempien jaksamiseen ja koko perheen hyvinvointiin ja on lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen kannalta aina riski, koska se haittaa huolenpitoa, varhaista vuorovaikutusta ja kiintymyssuhteen kehittymistä. On väärin lisätä vielä nykyisestään lasten taakkaa ja kärsimystä helpottamalla alkoholin saatavuutta ja siitä johtuvien ongelmien kasvua.

Vähittäiskaupoissa myytävien alkoholijuomien enimmäisvahvuuden nosto sallisi kaupoissa, huoltamoilla ja kioskeissa juomasekoitukset eli limuviinat, jotka houkuttelevat erityisesti lapsia ja nuoria. Näiden ns. limuviinoiden siirtyminen päivittäistavara-kauppoihin lisäisi sekä nuorten alkoholikokeiluja että todennäköisesti helpottaisi myös alkoholijuomien välittämistä alaikäisille, mikä Suomen lain mukaisesti on kiellettyä. Tutkimusten mukaan on näyttöä siitä, mitä myöhemmin nuori aloittaa alkoholikokeilut, sitä vähemmän hänelle tulee alkoholin kanssa ongelmia myöhemmin elämässä.

Vaikutukset kansanterveyteen

Alkoholiin liittyvät haitat ovat tutkitusti merkittävä rasite kansanterveydelle. EU:n selvitysten perusteella ne ovat syynä yli 7 prosenttiin kaikista terveysongelmista ja ennenaikaisista kuolemantapauksista. Alkoholin kohtuukäyttökin lisää pitkällä aikavälillä sydän- ja maksasairauksien sekä erilaisten syöpien riskiä, ja runsas säännöllinen käyttö voi aiheuttaa riippuvuutta. Kulutuksen kasvaessa, kasvavat myös siitä aiheutuvat haitat.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mielestä vähittäismyynnissä alkoholijuomien enimmäisvahvuutta ei tule korottaa nykyisestä 4,7 prosentista 5,5 prosenttiin.

Helsinki 23.11.2017

Leila Lehtomäki

Puheenjohtaja

Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus ry

Aija Saarinen

Kehittämispäällikkö

Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus ry